

पुराचा संभाव्य धोका टाळण्यासाठी पूररेषाच्या आत कोणतेही बांधकाम न होण्याच्या दृष्टिने पूररेषेची आखणी करणे व निषिद्ध व नियंत्रित क्षेत्राचा उपयोग करण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग
शासन परिपत्रक क्र. पूरनि-२०१८/(प्र.क्र.१८२/२०१८)/सि.व्य.(महसूल)
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक: ०६ जानेवारी, २०२१

वाचावे :- शासन परिपत्रक क्र.: पूरनि-२०१८/(प्र.क्र.१८२/२०१८)/सि.व्य.(महसूल) दि. ३ मे, २०१८

प्रस्तावना :-

जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक क्र. पूरनि-२०१८/(प्र.क्र.१८२/२०१८)/सि.व्य.(महसूल) दि. ३ मे, २०१८ अन्वये पुराचा संभाव्य धोका टाळणेसाठी पूररेषेच्या आत कोणतेही बांधकाम न होण्याच्या दृष्टिने पूररेषेची आखणी करणे व निषिद्ध व नियंत्रित क्षेत्राचा उपयोग करण्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत.

सदर परिपत्रकाद्वारे निळी पूररेषा, लालपूररेषा, निषिद्ध व नियंत्रित क्षेत्र यांच्या व्याख्या तसेच निषिद्ध व नियंत्रित क्षेत्राचा उपयोग ज्या कारणांसाठी करावयाचा आहे त्या बाबींची माहिती व त्याबाबतीतील जबाबदारी विषयी उहापोह केलेला आहे. तथापि, सन २०१९ मधील पावसाळ्यात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे ब-याच ठिकाणी प्रत्यक्षात निरीक्षणास आलेली पूर पाणीपातळी ही लाल पूररेषा पातळी पेक्षा बरीच उंचावर असल्याचे निदर्शनास आलेले आहे. त्यामुळे लालपूररेषा पातळीच्या वरील पाणीपातळीमुळे बाधित झालेल्या भागातील नागरिकांना पूर्वसूचना देण्यामध्ये व त्यांना सुरक्षितस्थळी स्थलांतरीत करण्यामध्ये अडचणी निर्माण झाल्याचे निदर्शनास आलेले आहे. त्याअनुषंगाने निळी व लाल पूररेषा व्यतिरिक्त पिवळी पूर रेषा व लाल आणि पिवळ्या पूररेषे मधील भाग याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यादृष्टीने दिनांक ३ मे, २०१८ रोजी निर्गमित शासन परिपत्रकातील मार्गदर्शक सूचनांचाच पूढील भाग म्हणून खालील प्रमाणे परिपत्रक निर्गमित करण्यात येत आहे.

परिपत्रक :-

- १) हे परिपत्रक जलसंपदा विभाग, शासन परिपत्रक क्र. पूरनि-२०१८/(प्र.क्र.१८२/२०१८) सि.व्य.(महसूल) दिनांक ३ मे, २०१८ या परिपत्रकाचाच पूढील भाग असेल.
- २) या परिपत्रकाद्वारे पिवळी पूररेषा (Yellow Line) ही संकल्पना मांडण्यात येत आहे.
- ३) पिवळी पूररेषा (Yellow Line) :- लाल पूररेषा पातळीच्या वर प्रत्यक्षात निदर्शनास आलेल्या महत्तम पूरपातळीच्या अनुषंगाने आखलेल्या रेषेस पिवळी पूररेषा असे संबोधण्यात यावे.
- ४) सतर्कता क्षेत्र (Alert zone) :- नदीची लाल पूररेषा ते त्याच तीरावरील पिवळी पूररेषा यामधील क्षेत्रास सतर्कता क्षेत्र (Alert zone) संबोधण्यात यावे.

सदर सतर्कता क्षेत्रामध्ये बांधकामांना प्रतिबंध असणार नाही तथापि पूर परिस्थिती वेळी या क्षेत्रातील नागरिकांना सुरक्षित स्थळी स्थलांतरीत करण्याच्या दृष्टीने पूर्वसूचना देणे सुलभ होईल. तसेच या क्षेत्रात गुंतवणूक करणा-या नागरिक व गुंतवणूकदारांना संभाव्य धोके व जोखीम याबाबत माहिती उपलब्ध होईल.

सर्व नकाशांमध्ये संबंधित मुख्य अभियंता यांनी पिवळ्या रेषेच्या तलांकाबाबत खात्री करून घ्यावी. व यापुढे सर्व नद्यांच्या बाबत निळी व लाल रेषेसोबतच पिवळी रेषाही निश्चित करून मु.अ. यांनी मंजुरी द्यावी. सदर रेषेवर ज्या वर्षी ही महत्तम प्रत्यक्ष पूर रेषा निदर्शनास आली तो इसवी सन ठळकपणे नमूद करावा. वरील प्रमाणे तीनही रेषा नकाशावर दर्शवून संकेतस्थळावर प्रसिध्द कराव्यात.

यापूर्वीच लाल व निळ्या रेषा मंजूर केलेल्या असतील, अशा प्रकरणी तेथील पिवळी रेषा जर लाल रेषेपेक्षा उंचावर असेल तर असे सर्व नकाशे सुधारित करून पुनः प्रसिध्द करावेत.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्यांचा संगणक संकेतांक २०२१०१०७११३८४१०६२७ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वैजनाथ चिल्ले)

उप सचिव (सिंव्य)

प्रत :-

- १) मा.मुख्यमंत्री यांचे कार्यालय,
- २) मा. अध्यक्ष / उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई,
- ३) मा.सभापती / उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई,
- ४) मा.विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई, यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई,
- ५) मा.विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई, यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई,
- ६) मा. मंत्री, जलसंपदा यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ७) मा. राज्यमंत्री (जलसंपदा) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ८) महालेखापाल १ / २ (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
- ९) महालेखापाल १ / २ (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर,
- १०) प्रधान सचिव. (पर्यावरण) यांचे स्वीय सहायक, पर्यावरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ११) प्रधान सचिव (जलसंपदा) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १२) प्रधान सचिव (नगरविकास) नवी-१ यांचे स्वीय सहायक, नगरविकास विभाग, मंत्रालय, ,
- १३) प्रधान सचिव (नगरविकास) नवी-२ यांचे स्वीय सहायक, नगरविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४) सचिव (जसंब्य व लाक्षेवि) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १५) सचिव (प्रकल्प समन्वय) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १६) सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १७) माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,
- १८) सर्व विभागीय आयुक्त,
- १९) सर्व जिल्हाधिकारी .
- २०) सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग,
- २१) संचालक, नगररचनाकार, पुणे, यांना विनंती आहे की, सर्व महानगरपालिका, नगर पालिका, नगर परिषद, सर्व प्राधिकारणे, सिडको, म्हाडा, हडको यांना आपल्या स्तरावर कळविण्यात यावे.
- २२) सर्व मुख्य अभियंता/ मुख्य अभियंता व मुख्य प्रशासक, जलसंपदा विभाग,
- २३) जलसंपदा विभागातील सर्व सहसचिव व उपसचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- २४) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हापरिषद
- २५) सर्व अधीक्षक अभियंता /अधीक्षक अभियंता व प्रशासक, जलसंपदा विभाग,
- २६) सि.व्य. (महसूल) कार्यासन, संग्रहार्थ.